

N:o 59.

Ank. till Riksd. kansli den 25 april 1902, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronolägenheten Lindholmen n:o 1 i Göteborgs och Bohus län.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 8 april innevarande år har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen samma dag aflåten proposition (n:o 82) föreslagit Riksdagen att medgifva,

dels att ett å en af kommissionslandtmätaren Iwan Hedén år 1902 upprättad karta öfver kronolägenheten Lindholmen n:o 1 i Dragsmarks socken och Lane härad af Göteborgs och Bohus län utmärkt område om 22 hektar 49,6 ar finge från lägenheten afsöndras och till aktiebolaget Gullmarns lim- och benmjölsfabriker försäljas mot köpeskillning, som på bolagets bekostnad bestämdes i den ordning, kongl. förordningen den 14 april 1866, angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, föreskrefve, och under vilkor i öfrigt:

att köpeskillingen skulle erläggas vid tillträdet och af bolaget till landtränteriet i länet inbetalas;

att området finge af bolaget tillträdas vid utgången af nu löpande arrendeperiod den 14 mars 1914 eller dessförinnan, derest öfverenskommelse derom mellan bolaget och vederbörande arrendator träffades;

att bolaget skulle vara skyldigt att, om så påfordrades, före nu löpande arrendeperiods utgång till Kongl. Maj:t och kronan utan ersättning af vare sig kronan eller arrendatorn öfverlemna dispositionen af den del af lägenheten, som icke inginge uti ifrågavarande område; samt

att bolaget skulle vara pliktigt att uppsätta och för framtiden underhålla stängsel i gränsen mellan området och kronans öfriga mark å lägenheten;

dels ock att köpeskillingen för ifrågavarande område finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark.

Uti förenämnda statsrådsprotokoll meddelas, hurusom förra regements-
quartermästarebostället Hultås n:o 1 Norra och Hultås n:o 2 Södra med Lindholmen n:o 1, en holme, i Dragsmarks socken och Lane härad af Göteborgs och Bohus län vore genom domänstyrelsens kontrakt den 2 mars 1894 utarrenderadt under 20 års tid från den 14 i samma månad mot en årlig arrendeafgift af 1,400 kronor. Holmen Lindholmen n:o 1, som vore en i kronans jordebok särskildt upptagen och skattlagd lägenhet, afskild från nyssnämnda egendoms på fastlandet belägna egor genom ett omkring 350 meter bredt sund, innehölle enligt en af kommissionslandtmätaren Iwan Hedén år 1901 öfver lägenheten upprättad karta med beskrifning en areal af 48 hektar 97,5 ar, deraf 4 hektar 6,4 ar åker, 82,8 ar äng, 43 hektar 21,9 ar afrösningsjord samt 86,4 ar impediment.

Sedan uti särskilda ansökningar egendomens arrendator äfvensom Gullmarns aktiebolag, hvar för sig, anhållit dels om rätt för arrendatorn att under nu löpande arrendeperiod få till berörda bolag upplåta holmen Lindholmen n:o 1 för anläggning å densamma af olje- och guanofabrik, silsalteri och öfriga för fabrikationen erforderliga verk och byggnader mot en afgäld af 150 kronor för första året och 400 kronor för hvart och ett af de följande, hvilken afgäld finge uppbäras af arrendatorn, dels ock om rätt för bolaget att äfven under nästkommande arrendeperiod få disponera holmen mot erläggande till kronan eller till en blifvande arrendator af den afgäld, som vid egendomens förnyade utarrendering kunde blifva bestämd, hade Kongl. Maj:t den 22 november 1895 bifallit ansökningarna, såvidt de afsågo nu löpande arrendeperiod, dock med skyldighet för bolaget att vid upplåtelse tidens slut återställa holmen i lika godt skick, hvori den blifvit till bolaget upplåten. Redan dessförinnan hade egendomens arrendator, enligt kontrakt den 7 augusti 1895, under förut-

sättning af vederbörligt tillstånd, till omförmälda bolag mot nyssnämnda afgäld upplåtit ifrågavarande holme på en tid af 19 år, räknadt från den 14 mars samma år.

Efter det Gullmarns aktiebolag ombildats och öfvergått till aktiebolaget Gullmarns lim- och benmjölsfabriker, hade sistnämnda bolag i skrifvelse den 18 november 1901 — med förmälan, bland annat, att bolaget under år 1899 å holmen Lindholmen n:o 1 ytterligare uppfört en dyrbar lim- och benmjölsfabrik — på anförda skäl anhållit att få för sina å platsen uppförda fabriker för en köpeskillning af 8,000 kronor inköpa omförmälda holme jemte derinvid belägna skäret Gråben med en areal af 16,3 ar.

Öfver berörda ansökning hade domänstyrelsen, till följd af remiss, den 7 sistlidne februari afgifvit utlåtande samt dervid öfverlemnadt inhemtade yttranden af egendomens arrendator, vederbörande kronofogde samt domänintendenten och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet. Såväl arrendatorn som nyssnämnda ortsmyndigheter hade dervid tillstyrkt bifall till den ifrågasatta försäljningen utom hvad anginge skäret Gråben, dervid anförts, bland annat, af domänintendenten, att, då egendomens arrendator, till följd af holmens afskilda läge ej sjelf kunnat med fördel bruka den der befintliga åkerjorden, utan holmen i sin helhet tidtals varit upplåten till torpare och tidtals användts till färbete, holmens försäljning icke i synnerlig mån invercade på egendomens värde såsom jordbruk, men att ifrågasattas kunde, om icke holmen med sina rymliga tomt- och upplagsplatser, sin goda hamn och sitt gynsamma läge vid en ganska lifligt trafikerad farled för bolaget representerade ett värde, som öfverstege den erbjudna köpesumman, samt af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att Lindholmen borde försäljas till pris, som vid en i föreskrifven ordning verkställd värdering kunde varda bestämdt.

Sedan emellertid domänstyrelsen i sitt förberörda utlåtande af den 7 sistlidne februari, enär de af bolaget såsom stöd för ansökningen anförda skäl icke syntes afsevärda och emot den erbjudna köpeskillningens belopp anmärkts, att detsamma vore för lågt, hemställt, att ansökningen icke måtte föranleda till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, hade bolaget i skrifvelse den 8 nästlidne mars återkallat berörda ansökning.

Uti en jemväl den 8 mars innevarande år dagtecknad, förnyad ansökning hade nu bolaget anhållit, att, då det för bolagets fortsatta verksamhet samt framtida utveckling och bestånd vore oundgängligen nödvändigt, att bolaget, som i byggnader, maskiner, stensprängningar, planeringar af marken, hamnarbeten, upplagsplatser, spårvägar och sötvattens-

dammar på holmen nedlagt och bundit ett kapital af sammanlagdt omkring 200,000 kronor, finge med eganderätt förvärfva åtminstone de delar af holmen, hvarå nuvarande fabriker vore anordnade, äfvensom de platser, som erfordrades för en tilltänkt ny fabrik för tillverkning af smergel och sandpapper jemte därför erforderliga byggnader, bolaget måtte få inköpa det för fabrikernas drift och eventuella utvidgning sålunda erforderliga område, hvilket område, innefattande en areal af 22 hektar 49,6 ar, funnes närmare angifvet å en ansökningen bifogad, af ofvanbemälda Hedén år 1902 upprättad karta öfver lägenheten Lindholmen n:o 1 med tillhörande beskrifning. Såsom ytterligare stöd för sin ansökning hade bolaget anført: Derest bolaget icke finge med eganderätt förvärfva omförmälda område, skulle bolaget stanna i beroende af de olika arrendatorer, som kunde blifva innehafvare af lägenheten. Bolaget behöfde derjemte genom belånande af fastighetsinteckningar anskaffa erforderlig realkredit på billiga villkor, hvilken kredit icke kunde erhållas, så länge bolaget innehade området endast med nyttjanderätt. Bolagets nuvarande och blifvande verksamhet vore af den omfattning och betydelse, att den kunde anses för orten tjena ett allmänt behof, och den af bolaget idkade industri kunde icke ega bestånd och utöfva en för orten gagnande verksamhet, derest ej bolaget finge förvärfva eganderätt till marken, enär ett af de främsta villkoren för ett framgångsrikt arbete på näringsliffvets område vore, att en hvar näringsidkare kunde känna sig trygg i innehafvandet af sin rätt till grunden eller marken.

Bolaget hade vidare erinrat, att såväl arrendatorn som de af domänstyrelsen öfver bolagets ofvan först omförmälda ansökning hörda myndigheter tillstyrkt försäljning af hela Lindholmen n:o 1.

Såsom villkor för försäljningen af ifrågavarande område hade af bolaget föreslagits: att köpeskillingen skulle bestämmas enligt grunderna i expropriationslagen den 14 april 1866 eller genom annan i laga ordning tillkommen värdering; att bolaget, der så erfordrades, skulle till Kongl. Maj:t och kronan återlemna dispositionen af den öfriga delen af Lindholmen n:o 1 utan ersättning af kronan eller arrendatorn, men det oaktadt åtaga sig att till den sistnämnde under hans arrendetid betala den för hela lägenheten öfverenskomna afgälden, 400 kronor; samt att bolaget skulle åtaga sig att anbringa och för framtiden underhålla i orten vanligt stängsel i områdets gräns mot kronans öfriga mark å lägenheten.

Till följd af härå erhållen remiss hade domänstyrelsen den 21 nästlidne mars afgifvit yttrande samt dervid förklarar sig icke hafva något att erinra mot bifall till den nu gjorda ansökningen med dervid föreslagna villkor.

På grund af hvad i detta ärende förekommit, hemställer utskottet,
att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna
Riksdagens bifall.

Stockholm den 25 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.
